Aan de raad van de gemeente Lingewaard

Onderwerp	Beleid huisvesting arbeidsmigranten
Portefeuillehouder	J.H.A.P. Sluiter
Zaaknummer collegevoorstel	ZS-371512

Beslispunten

1. Kennis te nemen van het Regionaal beleidskader huisvesting internationale werknemers.
2. Het Beleidskader huisvesting tijdelijke internationale werknemers Lingewaard vast te stellen.
3. Voor de komende twee jaar in totaal € 200.000 uit de Algemene Reserve beschikbaar te stellen.

Samenvatting

Zowel lokaal als regionaal is beleid opgesteld voor huisvesting van internationale werknemers (arbeidsmigranten). Het doel van het regionale beleidskader is om meer uniformiteit te krijgen in beleid en regelgeving omtrent dit onderwerp. Hierbij is maatwerk mogelijk in de aanpak per gemeente. In lijn met het regionaal beleidskader is voor Lingewaard lokaal beleid uitgewerkt in het Beleidskader huisvesting tijdelijke internationale werknemers Lingewaard. Voorgesteld wordt om dit beleidsstuk door de gemeenteraad te laten vaststellen. Om het vervolgtraject (dat past bij een integrale aanpak) op te kunnen pakken, is een financiële bijdrage nodig.

Inleiding

Steeds vaker ontvangt de gemeente verzoeken voor het huisvesten van internationale werknemers. Deels is dit een gevolg van grondverkopen en schaalvergroting in de tuinbouw. De verzoeken passen lang niet altijd binnen de mogelijkheden van het desbetreffende bestemmingsplan. Dit vormde een belangrijke aanleiding om in eerste instantie de huidige situatie en de ontwikkelingen omtrent huisvesting voor internationale werknemers in beeld te brengen. Bureau Public Result heeft deze verkenning uitgevoerd. Er is een enquête uitgezet, diverse interviews hebben plaatsgevonden met onder anderen ondernemers en uitzendbureaus en er zijn bijeenkomsten georganiseerd. Daarnaast zijn data verzameld. Duidelijk is dat het aantal internationale werknemers in Lingewaard enorm toeneemt. We kunnen ervanuit gaan dat op dit moment circa 1.000 tijdelijke internationale werknemers in Lingewaard werken en circa 500 à 750 hier wonen. Verwachting is dat de huisvestingsopgave voor Lingewaard tot en met 2030 in ieder geval toeneemt met een factor van twee. Dit zou betekenen dat er in 2030 1.000 à 1.500 tijdelijke internationale werknemers gehuisvest (moeten) worden. Op basis van de uitkomsten van de verkenning heeft bureau Public Result de opdracht gekregen beleid voor Lingewaard op te stellen met als hoofddoelstelling:

Zorgen voor goede woon- en leefomstandigheden voor tijdelijke internationale werknemers. Het gaat daarbij om de tijdelijke internationale werknemers die hier nu al wonen, maar ook om tijdelijke internationale werknemers die hier wel al werken, maar nu nog niet wonen. Door een deel van Lingewaard te huisvesten (waaronder seizoenarbeiders die hier enkele maanden per jaar werken) kunnen we de dagelijkse pendel met alle negatieve gevolgen van dien (verkeersbewegingen, milieubelasting, gezond -en veiligheidsrisico's van de tijdelijke internationale werknemers) beperken. Tot slot moeten we rekening houden met de huisvestingsopgave vanwege een toekomstige groei van het aantal tijdelijke internationale werknemers.

Met het Beleidskader huisvesting tijdelijke internationale werknemers Lingewaard kunnen huidige en toekomstige initiatieven worden getoetst. In het beleidskader worden naast (vooral) ruimtelijke kaders, ook

suggesties aangedragen voor communicatie, registratie en handhaving. Deze suggesties moeten in een later uit te werken uitvoeringsprogramma integraal en met budget geconcretiseerd worden.

Naast het Lingewaardse beleidskader, heeft Public Result in opdracht van de 18 regiogemeenten een regionaal beleidskader opgesteld: Regionaal beleidskader huisvesting internationale werknemers. Dit beleidsstuk hebben we op 1 maart 2022 ontvangen. Verzoek vanuit de regio aan de colleges van B&W is om:
1. Kennis te nemen van het Regionaal beleidskader internationale werknemers Arnhem-Nijmegen.
2. De inhoud van het beleidskader te onderschrijven als vertrekpunt voor uitwerking lokaal en regionaal beleid.
3. Het beleidskader ter vaststelling door te geleiden aan een nieuw college en te komen met een voorstel voor uitwerking in lokaal beleid.
4. De raad te informeren over het beleidskader.

Wettelijk kader of beleidskader

Beleidskader huisvesting tijdelijke internationale werknemers Lingewaard sluit aan bij het Regionaal beleidskader huisvesting internationale werknemers.

Wat willen we bereiken (beoogd effect)

Huisvesting voor internationale werknemers op een aanvaardbare en meetbare manier geregeld hebben.

Argumenten en alternatieven

1.1 In het Regionaal beleidskader huisvesting internationale werknemers staat op welke manier de regiogemeenten hun beleid vorm kunnen geven.
Het regionaal beleidskader moet gezien worden als een handvat dat gemeenten kunnen gebruiken om hun lokale beleid in te vullen. Het is nadrukkelijk geen dictaat vanuit de regio. Het is aan de regiogemeenten zelf om te beslissen welke regionale speerpunten zij overnemen in hun lokale beleidsplannen, met daarbij het advies hoe meer uniformiteit tussen de regiogemeenten, hoe beter het waterbedeffect beheerst kan worden.

2.1 In het Beleidskader huisvesting tijdelijke internationale werknemers Lingewaard regelen we hoe we internationale werknemers kunnen huisvesten.
In onze gemeente zijn reeds veel internationale werknemers werkzaam. Het aantal internationale werknemers neemt toe. Het is daarom belangrijk dat we een integraal beleidskader hebben vastgesteld waarin is vastgelegd hoe de internationale werknemers ‘goed’ gehuisvest kunnen worden. Sinds de commissie Roemer zijn de inzichten wat betreft de huisvesting van internationale werknemers veranderd.

Goede huisvesting voor internationale werknemers is belangrijk voor onze economie. Goede huisvesting is een must om internationale werknemers überhaupt aan te trekken. Internationale werknemers zorgen primair voor extra werkgelegenheid, productie en inkomen. Zonder de inzet van deze werknemers verwachten werkgevers dat ze hun productieproces moeten aanpassen, inperken of verplaatsen. Zonder hen stagneert de economische groei, zowel nationaal als regionaal als lokaal. Sectoren als de tuinbouw en fruitteelt zouden krimpen zonder internationale werknemers. Voor Lingewaard zouden tuinbouwbedrijven, met name arbeidsintensieve teelten (aardbei onder meer), fruitteelt, logistiek maar ook de industrie, schoonmaak en bouw getroffen worden, wanneer er geen internationale werknemers gehuisvest kunnen worden.

2.2 In het Beleidskader huisvesting tijdelijke internationale werknemers Lingewaard geven we aan hoe we om willen gaan met verzoeken die niet passen binnen het bestemmingsplan.
De mogelijkheden/criteria die we in bestemmingsplannen hebben opgenomen zijn niet toereikend. Er komen steeds meer verzoeken en de verzoeken worden steeds omvangrijker. In dit beleid regelen hoe we hiermee om willen gaan.

	Huidig beleid	*Nieuw beleid*

Kamergewijze verhuur	Mogelijk o.b.v. omgevingsvergunning strijdig gebruik. Criteria hiervoor zijn niet bepaald.	Mogelijk o.b.v. omgevingsvergunning strijdig gebruik. Criteria hiervoor zijn opgenomen in dit beleid.
Huisvesting op het terrein van een (agrarische) werkgever	In het buitengebied en Bergerden permanente huisvesting mogelijk voor tijdelijke huisvesting gedurende het jaar o.b.v. een omgevingsvergunning (tot 20 personen)	Naast de mogelijkheden in de bestemmingsplannen, zijn aanvullende mogelijkheden en beleidsregels opgenomen.
Huisvesting op geconcentreerde locaties	Oplossen met maatwerk.	Mogelijkheden en regels opgenomen in het beleid.

Voor bestaande huisvestingssituaties moet nog een overgangsregeling worden opgesteld. Op basis van deze regeling krijgen bestaande verhuurders de mogelijkheid om hun huisvesting op termijn te laten voldoen aan de nieuw basiskwaliteitseisen en (wanneer van toepassing) en aanvullende kwaliteitseisen.

2.3 Het Lingewaardse beleid is in lijn met het regionale beleid.

Het Lingewaardse beleid is in lijn met het regionale beleid. De beperkte verschillen zijn:

- Kwaliteitseisen: Het regionale beleid hanteert als uitgangpunt voor de kwaliteitseisen de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (Roemer-norm). In het Lingewaardse beleidsplan hanteren we de SNF-norm voor nieuwe huisvesting en streven we naar Roemer. In het Lingewaardse beleid is gekozen voor SNF omdat deze norm periodiek door SNF gecontroleerd wordt (wat de norm handhaafbaar en controleerbaar maakt).
- Specifieker: Naast de uniforme basiskwaliteitseisen is het lokale beleidsplan een stuk specifieker.
- Mogelijke maatregelen: De mogelijke maatregelen in het kader van registratie, controle/handhaving, sociaal domein etc. zijn in het Lingewaardse beleid opgenomen als suggesties. In het regionaal beleidskader zijn de maatregelen opgenomen als op te pakken maatregelen.
- Governance: Als laatste gaat het regionaal beleidskader ook in op de governance regionale samenwerking die versterkt wordt. Dit is niet opgenomen in het Lingewaardse beleid.

De beperkte verschillen zijn nader toegelicht in bijlage 3.

3.1 Budget is nodig voor het uitvoeren van verschillende werkzaamheden.

De thematiek rond huisvesting van integrale werknemers is complex en vraagt om een integrale aanpak. Hiervoor zal capaciteit ingehuurd moeten worden. Het gaat in dit stadium om incidentele kosten. De volgende werkzaamheden dienen opgepakt te worden:

- Begeleiding initiatieven:
  Op dit moment ligt er een aantal verzoeken voor het (grootschalig)huisvesten van internationale werknemers, waar een vervolg aan moeten worden gegeven. Deze verzoeken kunnen opgepakt worden als het lokale beleid voor huisvesting van internationale werknemers is vastgesteld. In verband met de omvang, complexiteit en gevoeligheid van sommige initiatieven is noodzakelijk om hiervoor centrale aansturing te regelen zodat processen zo soepel mogelijk verlopen. De benodigde capaciteit is hiervoor niet in de organisatie aanwezig. Verzoeken blijven hierdoor (lang) liggen.
- Uitwerking uitvoeringsprogramma:
  In het Lingewaardse beleidskader worden naast (met name) ruimtelijke kaders, ook suggesties aangedragen voor communicatie, registratie en handhaving. Deze suggesties zullen in een later uitvoeringsprogramma geconcretiseerd moeten worden. Volgens het adviesbureau maken deze onderwerpen deel uit van een integrale aanpak. Het zijn knoppen waar aan gedraaid kan worden.

- Overgangsregeling:

Voor bestaande huisvestingssituaties moet nog een overgangsregeling worden opgesteld. Op basis van deze regeling krijgen bestaande verhuurders de mogelijkheid om hun huisvesting op termijn te laten voldoen aan de nieuw basiskwaliteitseisen en (wanneer van toepassing) en aanvullende kwaliteitseisen.

- Coördinatie Lingewaardse inbreng regionaal uitvoeringsplan:
  De regio werkt het regionaal beleidskader uit in een uitvoeringsplan. Rekening houdend met de inhoud van het huidige kader, zal het uitvoeringprogramma gaan over maatregelen waar verschillende teams (VTH, SB, KCC, RB, PR, COM) bij betrokken zijn. Het is noodzakelijk om één coördinator aan te wijzen die kan zorgen voor de benodigde afstemming.
- Aanscherpen / aanpassen Lingewaards beleidskader:
  Gedurende het opstellen van het beleidskader bleek dat het thema 'huisvesting internationale werknemers' complex en omvangrijk is. Het kan verstandig / wenselijk zijn om het beleid na circa een jaar op punten aan te scherpen / aan te passen. Om te kunnen bepalen of deze stap nodig is, zal samen met betrokkenen geëvalueerd moeten worden. Dit vraag om coördinatie.

3.2 Budget is nu nodig omdat het traject in de regio verder gaat en niet vanzelf integraal verloopt.
Als we willen zorgen dat het uitvoeringsplan van de regio vanuit Lingewaard integraal wordt gevoed, dan is coördinatie nu nodig. De regio werkt in 2022 aan een uitvoeringsplan. Deze wordt eind 2022 aangeboden aan de 18 colleges van B&W. De regio is voornemens afzonderlijke disciplines hierbij te betrekken. Daarmee ontstaat het risico er geen goede afstemming plaatsvindt tussen alle disciplines. Met coördinatie is dit te organiseren.

3.3 Budget is nu nodig omdat er concrete initiatieven liggen.
De initiatieven kunnen opgepakt worden op het moment dat het Lingewaardse beleid is vastgesteld. Aangezien één van de initiatieven in afwachting van beleid al zeker een jaar ligt en de urgentie bij de ondernemer groot is, is het noodzakelijk dat dit verzoek maar ook andere recentere verzoeken spoedig en integraal worden opgepakt.

Kanttekeningen

1.1 Het proces en de gevolgen van het regionale beleidskader zijn nog niet helder.
Op dit moment vraagt de regio of de 18 regiogemeenten kennis willen nemen van het beleid. Ook vraagt de regio het beleidskader na de verkiezingen ter vaststelling door te geleiden aan de nieuwe colleges van B&W. Het college is echter niet aan zet als het gaat om het vaststellen van beleid. De gemeenteraad stelt beleidskaders vast. Ook geeft de regio aan dat het beleidskader moet worden gezien als een handreiking, waarbij de vraag ontstaat of een handreiking überhaupt vastgesteld zou moeten worden.

Inhoudelijk valt op dat het beleid op het gebied van huisvesting in de regio nog niet specifiek is. Op het gebied van bijvoorbeeld handhaving is het beleid zeer specifiek en worden er concrete maatregelen genoemd die de regio op gaat pakken. Draagvlak voor deze maatregelen is nog niet getoetst. Tot nu toe zijn vooral de bestuurders en ambtenaren vanuit het beleidsveld wonen betrokken. Tot slot zijn de financiële consequenties van het vaststellen van het regionale beleid niet duidelijk.

De regio komt uiterlijk in het derde kwartaal van 2022 met een vervolgaanpak.

2.1 Er is meer nodig dan alleen beleid
Met alleen beleid komen we er niet. We regelen hiermee op welke manier we huisvesting mogelijk willen maken. Daarmee is de huisvesting nog niet geregeld. Er is momenteel een krappe woningmarkt. Het wordt steeds moeilijker om geschikte woningen/huisvesting voor internationale werknemers te vinden. Grootschalige locaties kunnen een oplossing zijn, al zijn geschikte locaties niet makkelijk te vinden.

3.1 Er zal te zijner tijd een nieuw financieel voorstel volgen

Middels dit voorstel wordt gevraagd om €200.000 incidenteel budget vrij te maken. Daarmee zijn we er op langere termijn niet. De werkzaamheden zoals genoemd onder het argument 3.1 hebben financiële gevolgen. Er zal zowel lokaal als regionaal een uitvoeringsprogramma worden opgesteld. De maatregelen die hierin staan zullen (incidenteel en structureel) geld kosten. Om hoeveel kosten het gaat, is nu nog niet bekend. Anderzijds is er ook geen weg terug en zullen er zaken opgepakt moeten worden die het gevolg zijn van deze thematiek.

Wat mag het kosten? (budget)

Met dit voorstel wordt vooruitgelopen op de Begroting 2023 / turap 2022 waarin nieuwe / aangepaste verzoeken om budget integraal worden afgewogen. Onder 3.2 en 3.3 is toegelicht waarom dit budget NU noodzakelijk is en niet kan worden gewacht tot een besluit omtrent Begroting 2023 / turap 2022. Bedoeling van het budget is om dit gedurende twee jaar in te zetten voor met name inhuur van menskracht vanaf het moment dat het raadsbesluit is genomen (juni 2022 tot en met mei 2024). Uitgegaan wordt van € 50.000 voor 2022, € 100.000 voor 2023 en € 50.000 voor 2024.

Aangezien het budget deels wordt ingezet voor het begeleiden van initiatieven, kan een klein deel (circa max. 5%) van de kosten wellicht verhaald worden via het kostenverhaal.

Communicatie en participatie

Er is een enquête uitgezet, diverse interviews hebben plaatsgevonden met onder anderen ondernemers en uitzendbureaus en er zijn bijeenkomsten georganiseerd. Daarnaast zijn er verschillende interne sessies georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen (voortgang)

Het beleid wordt na vaststelling bekend gemaakt via het Elektronisch Gemeenteblad. Daarmee treden de beleidsregels zoals opgenomen in dit beleidsstuk in werking.
Vervolgens zullen de werkzaamheden genoemd onder argument 3.1 worden opgepakt.

Duurzaamheid

Goed geregelde huisvesting is belangrijk voor een leefbare en duurzame samenleving.

Bijlagen

Bijlage 1 Beleid huisvesting internationale werknemers Lingewaard
Bijlage 2 Regionaal beleid huisvesting internationale werknemers (inclusief bouwstenen)
Bijlage 3 Verschillen regionaal - Lingewaards beleid

Bemmel, 29 maart 2022

burgemeester en wethouders van de gemeente Lingewaard,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. I.P. van der Valk	dr. P.T.A.M. Kalfs